

מה הוא גיליון מידע על סיכונים תעסוקתיים

גיליון מידע זה הוא אחד מתוך סידרה של גיליונות מידע בינלאומיים המתייחסים לסיכונים תעסוקתיים במקצועות שונים. הוא מיועד לכל אלה הקשורים מקצועית בשמירת הבטיחות והבריאות בעבודה: רופאים ואחיות תעסוקתיים, גיהותנים, ממוני בטיחות וקציני בטיחות, מפקחי עבודה, נציגי עובדים, ועובדים מיומנים אחרים.

גיליון מידע זה מפרט, בסדר תקני מוגדר, את הסיכונים השונים אשר שוטר עלול להיות חשוף אליהם במהלך עבודתו הרגילה. גיליון מידע זה אינו מיועד לספק עצות אלא מהווה מקור מידע בלבד. הידע אודות הגורמים לפגיעות ולמחלות תעסוקתיות מאפשר לתכנן וליישם אמצעי מגן מתאימים כנגד סיכונים אלה.

גיליון מידע זה מכיל ארבעה עמודים:

בעמוד הראשון מצוי מידע על הסיכונים המשמעותיים ביותר לגבי עבודתו של שוטר.

העמודים 2 ו-3 מכילים מידע מפורט ושיטתי יותר בנוגע לסוגים השונים של הסיכונים, לעתים יחד עם הצעות לגבי אופן מניעתם (הם מסומנים כ-1 וכו' וההסבר להם ניתן בסוף עמוד 3).

עמוד 4 מיועד עבור מידע ספציפי, שהוא בעל ערך במיוחד עבור מומחים בתחום הבטיחות והגיהות, והוא כולל את תיאור המקצוע, פירוט המטלות של העובד, הערות, מראי-מקום, וכדומה.

מי הוא שוטר?

עובד שעיקר תפקידו להגן על הציבור, כולל הגנה בפני פשיעה, שמירת הסדר הציבורי, אכיפת תקנות התעבורה ותקנות אחרות, מניעת שימוש לרעה באלכוהול וסמים, מניעת התפרעויות ומהומות שכונתיות או ספורטיביות/תחרותיות, בקרת השימוש בכלי ירייה, אכיפת החוקים והתקנות וביצוע חקירות כפי שמתחייב ע"פ חוק ונדרש ע"י רשות רלבנטית, לאומית או מקומית.

מה הם הסיכונים העיקריים של עיסוק זה?

- סיכון גבוה של תקיפה, פציעה, או רצח, הנגרמים ע"י פושעים, מתפרעים ואנשים אחרים שהתנהגותם נוגדת את החוק ואת המקובלות החברתיות. הם יכולים גם להיפגע על ידי "אש ידידותית".
- שוטרים רבים מעורבים בתאונות הקשורות באופי עבודתם - תאונות דרכים; נפילות ומעידות תוך כדי מרדף, פעילות הצלה, שמירת הסדר באירועים ציבוריים וכדומה.
- השוטרים נמצאים דרך קבע בתחושה של סיכון פיזי, ועובדים במשך שעות מרובות, בלתי-סדירות ובלתי-צפויות, כשהם חשופים להיבטים בלתי נעימים של החיים; תנאים אלה גורמים לעתים קרובות ללחצים נפשיים, ולבעיות אישיות ומשפחתיות.
- אצל השוטרים מתפתחות לעתים קרובות בעיות בריאותיות כתוצאה מהימצאותם במשך פרקי זמן ממושכים בחוץ, כשהם חשופים לשמש ולמזג אוויר בלתי נוח.
- שוטרים נמצאים לעתים במגע פיזי בלתי נמנע עם אנשים הלוקים במחלות מידבקות (במיוחד איידס), מה שמהווה סיכון בריאותי רציני.

הוכן ועובד ע"י צוות מומחים בראשותו של פרופ' דונגי.

מעודכן: יולי 2015.

סיכונים תעסוקתיים

סיכוני תאונות

קיים סיכוי גבוה לתאונות במצבי חירום כשהשוטר מגיב לאירוע, ובמיוחד כשהוא משתלב בפעילויות עזרה ראשונה, נהיגה ברכב משטרה, דיכוי מהומות ו/או שמירה על הסדר הציבורי.

1

נפילות, החלקות ומעידות בזמן טיפוס וירידה מגגות או בזמן מרדף אחר חשודים בביצוע פשע.

פציעות הנגרמות על ידי סכין או כלי אחר (מוט מתכת, אלה, וכו'), כתוצאה מתקיפה של אנשים עמם בא השוטר במגע במהלך תפקידו (חשודים, עבריינים, והמסייעים להם, ...).

פציעות הנגרמות על ידי ירי מכוון (ע"י פושעים או מחבלים לאומניים), ירי אקראי או ירי בלתי זהיר של אנשים אחרים (כולל ירי "ידידותי").

פציעה "עצמית", הנגרמת תוך כדי ניקוי כלי ירייה, פליטת כדור, הטענת מחסנית, וכו'.

תאונות דרכים (במיוחד לאחר שעות נהיגה מרובות ומעיפות ואצל שוטרי סיור.

תאונת רכב או אופנוע בזמן מרדף אחר כלי רכב עבריינים, או בזמן נהיגה מהירה בתגובה לאזעקת חירום.

סיכונים פיזיקליים

2

חשיפה לגורמים סביבתיים שונים (כגון: טמפרטורות אוויר גבוהות או נמוכות, גשם, רוח, שלג, שמש) שכתוצאה מכך נגרמות מחלות אקוטיות (הצטננות, מכת חום, התייבשות, וכו') או כרוניות (ראומטיזם וכו').

חשיפה למיפלסי רעש גבוהים שמקורם צופר החירום, או מטווחים.

סיכונים כימיים

חשיפה לעופרת בזמן הכוונת תנועה בצמתים עמוסים, בעת הפעילות במטווח, או בעבודה הקשורה בנטילת טביעות אצבע [ראו. הערה 1].

חשיפה לרמות גבוהות של פחמן חד-חמצני וגזי-פליטה אחרים מכלי רכב - בזמן הכוונת תנועת כלי הרכב העירונית.

סיכונים ביולוגיים

3

סיכון לחלות במחלה מידבקת (איידס, דלקת כבד זיהומית, וכדומה) כתוצאה מהידקרות במזרק, או נשיכה של אדם, נשיכה של חיה (כלבת), או מגע קרוב עם אנשים חולים/נגועים (במיוחד אלה המשתייכים לקבוצות של סיכון גבוה).

אינפקציה הנגרמת על ידי חרקים או מכרסמים, כתוצאה מכניסה לאתרים מזוהמים או מזוהמים (במיוחד מרתפים או עליות גג היכן שמקננים חרקים, נברנים וצפורים) למטרות חקירה, חיפוש, תצפית, וכו'.

בעיות ארגונומיות, פסיכולוגיות וחברתיות

- 4 פרקי הזמן הארוכים שהשוטר נמצא בתוך מכונית השיטור עלולים במשך הזמן לגרום להפרעות שריר-שלד (ובמיוחד לכאבי גב תחתון). הפרעות טראומטיות מצטברות בקצות הרגליים (כגון: רגל-שטוחה) עקב הליכה מרובה ברגל למטרות שיטור. הפרעת מעמס פוסט-טראומטית (PTSD), בסבירות גבוהה, כאשר האירוע שהשוטר היה מעורב בו הסתיים בפגיעה חמורה או ממוות של אחד המעורבים באירוע (מה שמביא לחקירה משטרתית העלולה לגרום להבאה לדין ולעונשים, כמו פיטורים מהשירות ומאסר). חשיפה לגורמי לחץ פסיכולוגיים שונים (הפרעות הקשורות בלחצים כאלה יכולות להופיע בצורה של בעיות התנהגות, בעיות במשפחה או בנישואין, או לעתים בצורה של בעיות שכרות או שימוש לרעה בסמים).
- 5 בעיות אישיות ו/או משפחתיות הנגרמות על ידי העבודה במשמרות, שעות העבודה הבלתי-רגילות (כולל לילות), הימצאות תמידית בכוננות (גם בשעות שלאחר העבודה), יחסים עם עמיתים לעבודה ועם הממונים בתוך מערכת הירארכית המאפיינת את המשטרה ואת כוחות אכיפת החוק, וגורמים פסיכו-סוציאליים נוספים [ראו הערה 2].
- 6 פחד מרדיפה "לאחר מעשה" עבור פעילויות שנדמה היה בבירור שהן הכרחיות תוך כדי האירוע, אולם מאוחר יותר, לאחר ששיא הלחץ כבר עבר, לא הוגדרו ככאלה (במיוחד על ידי אחרים) [ראו הערה 3]. עבודות הניירת, בניגוד לעבודה הפעילה של אכיפת החוק, הופכות להיות, לעתים קרובות, לגורם מלחיץ משמעותי ולתחלואת-יתר [ראו הערה 4].

רשימת אמצעי המניעה

- 1 כאשר השוטר נמצא בתפקיד עליו ללבוש את ציוד המגן האישי שסופק לו עבור המשימה המוגדרת, לדוגמה אפוד מגן עמיד בפני כדורים.
- 2 יש להשתמש בציוד נאות להגנת השמיעה בעת ההימצאות במטווח.
- 3 בזמן ביצוע פעילויות הצלה, או כשנמצאים בסמיכות למכורים לסמים, יש לנקוט באמצעי זהירות כדי להימנע ממגע עם נוזלי הגוף של האנשים הללו; במיוחד יש להיזהר מחשיפת פצעי חתך או פצעי עור פתוחים אחרים, לנוזלי גוף, ויש להימנע מלהזדהם בגורמי מחלות מידבקות, כמו איידס, דלקת-כבד זיהומית, וכדומה.
- 4 יש ללמוד להשתמש בתרגילי הרפיה ולבצע אותם בפרקי זמן של תקופות המתנה ממושכות.
- 5 יש להעזר ביעוץ תעסוקתי או פסיכולוגי, כאשר מתגלים לחצים הנובעים מהעבודה או משחיקה.
- 6 יש לבחור בתכנית עבודת-משמרת אשר תהיה לה השפעה הכי פחות מזיקה על בריאותו של העובד, משפחתו וחיוו - חשוב להתייעץ עם עובדים אחרים, כולל מומחים בתכנון משמרות.

מידע מקצועי נוסף

שמות נרדפים (חליפיים)

איש משטרה.

הגדרה ו/או תיאור העיסוק

מגן על הציבור מפני בריונות, תקיפה ושדידה. משתלט על עצירים, כשהדבר אפשרי, ומעביר אותם לכלא או למיתקן מעצר אחר. עוסק בבקרת תנועתם של כלי רכב ובהוצאת דוחות (זימון למשפט/ברירת קנס) על עבירות תנועה. מפזר התקהלויות המוניות שאינן ניתנות לשליטה. מושיט עזרה ראשונה לנפגעי תאונה, במידה ולא מצוי באתר התאונה בעל מקצוע מוסמך יותר (רופא, אחות, פאראמדיק). מגיש צווי חיפוש ופקודות מעצר ומבצע מאסרים. מסדיר ביצוע בדיקות של צילומי רנטגן רפואיים ודנטליים, טביעות אצבעות ומידע אחר כדי לזהות גוויות המוחזקות בחדר מתים. מעיד בבתי משפט על מנת להציג מידע הנוגע למקרים שבנדון. שומר על אסירים המוחזקים בבתי-סוהר, בתחנות משטרה או בחדרי מעצר בהמתנה לשימוע. מבצע חיפוש על גופם של העצירים לגילוי נשק, מוצרים מוברחים, סמים, ופריטים מזיקים אחרים. יכול לחקור את העבריינים ואת הסיבות למאסרם ולהביא את המלצותיו בנדון בפני שופט השלום. יכול להשתלב בשמירה על אח"מים, בחקירות ובפעילויות בילוש. בהתאם למקובל במרבית הסמכויות השיפוטיות, מצפים מהשוטרים להפעיל את סמכויותיהם בהתאם לצורך, בין אם המדובר הוא בשעות העבודה ובין אם מחוץ להן [מעובד לפי DOT ולפי ההגדרות המופיעות ב-Occupational Outlook Handbook].

תעסוקות דומות ו/או ספציפיות

סוהר/עובד שירות בתי הסוהר (ש"בס); שוטר - משמר אזרחי/ארגוני מתנדבים/משמר הגבול; פקח עירוני; שוטר ביחידה ספציפית, כולל - אבידות ומציאות, ארגון וניהול, בילוש, בעלי חיים (כלבי גישוש, סוסים...), הדרכה והוראה, הוצאה לפועל, זיהוי ורשומות, זיהוי פלילי (מז"פ), חקירות (פשעים, "צווארון לבן", חקירות-בינלאומיות וחקירות-פנים, התאבדות, וכו'), טביעות-אצבע, יחסי ציבור; עבודות מיחשוב וסייבר, משטרת תנועה, סדנת רכב, סיור ופיקוח (רגלי, רכוב, ממונע...), פיזור הפגנות, פיקוח תנועה, טביעות משפטיות, תחבורה, תלונות הציבור - טיפול והערכה וכו'.

מטלות

אימון; ארגון וניהול; בדיקה (חשודים, מסמכים, רשיונות...); בילוש; ביצוע (חיפוש, מעצר...); בקרת והכוונת תנועה; גילוי (סמים, נשק, הברחות...); דיווח; הגנה (על הציבור); הדרכה והוראה; הוצאת דוחות; הוצאה לפועל; הכוונה (תנועה), המלצה; העברה (עצירים); הערכה (תלונות, עדויות...); הפעלת מערכות מיחשוב, השתלטות (על עבריינים...); זיהוי; חיפוש; חקירה; טיפול (בתלונות, פניות ציבור, אזעקות חירום...); ייעוץ; ירי; כבילה (עצירים); כליאה; כתיבה (דו"חות, רשומות...); ליווי (עצירים, אח"מים וכו'); מסירה (מסמכים, עדויות...); מעצר; מעקב; מתן עדות; נהיגה; נטילה (טביעות אצבע, עדויות...); סיוע ועזרה (לכלל הציבור, לגופים שונים, עזרה ראשונה...); סיור; פיזור (הפגנות, התקהלויות וכו'); פיקוח; רדיפה (אחר עבריינים); שמירה.

ציוד עיקרי הנמצא בשימוש

כלי נשק (כולל נשק אישי); כלי רכב מסוגים שונים (בעיקר מכוניות ואופנועים); מחשבים; ציוד מגן אישי (אפודי מגן, קסדות, מגינים...); ציוד לכבילה, ריסון, ובקרת מהומות (כולל אזיקים, אלות, רימוני עשן וגז מדמיע, מטולי רימונים, גדרות ניידים...); ציוד תקשורת.

מקומות עבודה בהם העיסוק שכיח

רשויות חוק מנהליות ברמות שונות - ממלכתית, עירונית (עדיין לא בישראל), צ"הלית (שיטור יחידתי, מצ"ח) וכו'.

הערות

- מדריכי ירי במטווחים חייבים לבצע בדיקות דם/שתן, באופן תקופתי, לגילוי עופרת.
- התייחסות הציבור למקצועו של השוטר רחוקה בדרך כלל מלהיות אובייקטיבית: יחס זה יכול לנוע בין כבוד והערכה לבין בוז ושנאה, בהתאם למודעות החברתית ונוהלי שמירת החוק של האזרח או של קבוצות מסוימות. שונות רגשית זו, שלעתים קרובות היא בלתי-חזויה, גורמת להתפתחותם של חרדה ורגשות אישיים דומים בקרב עובדי המשטרה.
- מחשבות שניות כאלו עלולות להביא לידי כך שידמה שאין/לא היה צורך בביצוע הפעילות הדרושה (במיוחד לגבי אנשים אחרים ובמועד מאוחר יותר, כאשר הלחץ כבר נעלם) ותוצאה מאוחרת יותר, בעקבות הפעילות הנ"ל, עלולה להיות הורדה בדרגה, השעיה (זמנית או ממושכת) מן המשטרה, או אף אובדן הפנסיה של השוטר.
- שוטרים נמצאים בסיכון גבוה, בשיעור של 200% לעומת כלל האוכלוסייה, לחלות במחלה קרדיו-וסקולרית, כולל התקף לב ושבץ.

מראי מקום

- ILO Encyclopaedia of Occupational Health and Safety, 4th Ed., ILO, Geneva, Vol. 3, pp. 95.9 - 95.12.
- Occupational Outlook Handbook, U.S. Dept. of Labor, 1996-1997 Ed., pp. 303 - 306.
- Environmental and Occupational Medicine, by William N. Rom (Ed.), Little, Brown & Co., 1992, p. 729
- ISCO-88 International Standard Classification of Occupations, ILO, Geneva, 1991.